पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान सेवा आयोग

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, प्रशासन सहायक पद, ६ तहको

खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

एवं परीक्षा योजना

<table>
<tr><th colspan="5">१. प्रथम चरण : – लिखित परीक्षा</th><th colspan="3">पूर्णाङ्क :– २००</th></tr>
<tr><th>पत्र</th><th>विषय/खण्ड</th><th>पूर्णाङ्क</th><th>उतीर्णाङ्क</th><th colspan="2">परीक्षा प्रणाली</th><th>प्रश्नसंख्या X अङ्क</th><th>समय</th></tr>
<tr><td rowspan="2">प्रथम</td><td rowspan="2">सामान्य ज्ञान तथा सार्वजनिक प्रशासन</td><td rowspan="2">१००</td><td rowspan="2">४०</td><td colspan="2">बहुवैकल्पिक</td><td>२५ प्रश्न X २ अङ्क</td><td rowspan="2">२.०० घण्टा</td></tr>
<tr><td colspan="2">वस्तुगत</td><td>५ प्रश्न X १० अङ्क</td></tr>
<tr><td>द्वितीय</td><td>सेवा सम्बन्धी</td><td>१००</td><td>४०</td><td>विषयगत</td><td>छोटो उत्तर
लामो उत्तर</td><td>८ प्रश्न X ५ अङ्क
६ प्रश्न X १० अङ्क</td><td>३ घण्टा</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">२. द्वितीय चरण : – अन्तर्वार्ता</th></tr>
<tr><th>विषय</th><th>पूर्णाङ्क</th><th>उतीर्णाङ्क</th><th>परीक्षा प्रणाली</th><th></th><th>समय</th></tr>
<tr><td>अन्तर्वार्ता</td><td>३०</td><td>-</td><td>मौखिक</td><td></td><td></td></tr>
</table>

द्रष्टव्य :

१. यो परीक्षा योजनालाई प्रथम चरण (लिखित परीक्षा) र द्वितीय चरण (अन्तर्वार्ता) गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।

२. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।

३. प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।

४. लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाईबाट प्रश्नहरु सोधिनेछ ।

५. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरुको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।

६. विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरु हुनेछन् । परिक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरुको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।

७. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्क्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।

८. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।

९. पाठ्यक्रम लागू मिति :– २०८१/१२/०४

पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान सेवा आयोग

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, प्रशासन सहायक पद, ६ तहको

खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र :- सामान्य ज्ञान तथा सार्वजनिक प्रशासन

खण्ड (A): 50 Marks

1. **सामान्य ज्ञान**

   1.1 नेपालको भौगोलिक, ऐतिहासिक, सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक अवस्था सम्वन्धी जानकारी

   1.2 नेपालको प्राचीन इतिहास (लिच्छविकाल र मल्लकाल) र आधुनिक इतिहास (नेपालको एकीकरण देखि हालसम्म) को राजनीतिक घटनाक्रम, सामाजिक आर्थिक अवस्था

   1.3 नेपालमा प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, कला र साहित्य

   1.4 नेपालको आर्थिक अवस्थाः विकासका पूर्वाधारहरु (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत), विकास योजना, स्रोत/साधनहरुको परिचालन, वृद्धि, विकास तथा रोजगार सम्बन्धी सवाल/विषयहरु

   1.5 पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान सम्बन्धी जानकारी

   1.6 नेपालमा संवैधानिक विकास र नेपालको वर्तमान संविधान

   1.7 लोकतन्त्र, समावेशीकरण, कानुनी राज्य र मानव अधिकार

   1.8 सूचनाको हक, पारदर्शिता र सार्वजनिक निकायको उत्तरदायित्व

   1.9 राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापन : अवधारणा, क्षेत्र र नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरु

   1.10 वहुस्तरिय शासन र नेपाल : अनौपचारिक शासन, नागरिक समाजको शासन, स्थानीय शासन, सहकारीतामूलक शासन, व्यावसायिक शासन र संयुक्त राष्ट्रसंघ

खण्ड (B): 50 Marks

2. **सार्वजनिक प्रशासन**

   2.1 सार्वजनिक प्रशासनको परिचय, उदेश्य, कार्यक्षेत्र र चूनौतीहरु

   2.2 प्रशासनिक विधिहरु (कार्य विश्लेषण, कार्य विवरण, कार्य मूल्याङ्कन, कार्य विस्तृतिकरण, कार्य ढाँचा, संगठन तथा व्यवस्थापन पद्धति)

   2.3 सार्वजनिक प्रशासनको संचालन विधिहरु

      2.3.1 समन्वय : अर्थ, महत्व र समन्वयका तरिकाहरु

      2.3.2 अधिकार प्रत्यायोजन र अधिकार निक्षेपण

      2.3.3 सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन

   2.4 सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्यवन र मूल्यांकन प्रशासनको भूमिका

   2.5 सार्वजनिक प्रशासनमा निर्णय लिने प्रक्रिया

   2.6 कर्मचारी प्रशासनका विविध पक्षहरुः नियुक्ति, बढुवा, तलब सुविधा, सुपरिवेक्षण, बृति विकास, कार्यक्षमता मूल्यांकन र अवकाश

   2.7 सार्वजनिक प्रशासनमा जनशक्तिको स्थान, उत्प्रेरणा, गुनासो समाधान, नेतृत्व शैली, व्यवसायिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, व्यवसायिकता, नैतिकता, आचरण र अनुशासन, पुरस्कार र दण्ड/सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

   2.8 संगठनको परिचय, स्वरुप तथा संगठन गठनका आधारहरु

   2.9 संगठनका सिद्धान्तहरु (आदेशको एकात्मकता, नियन्त्रणको सिमा, पदशोपान) र नेपालको सार्वजनिक क्षेत्रमा त्यसको प्रयोग

   2.10 संगठनका केही प्रमुख पक्षहरुः संगठनात्मक व्यवहार, समूह गतिशिलता र समूहगत कार्य

पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान सेवा आयोग

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह, प्रशासन सहायक पद, ६ तहको

खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र :- सेवा सम्बन्धी

खण्ड (A): 50 Marks

1. **व्यवस्थापन**
    - 1.1 व्यवस्थापनको अवधारणा र आधारभूत सिद्धान्तहरु
    - 1.2 कुशल व्यवस्थापकका कार्य र गुणहरु
    - 1.3 व्यवस्थापकीय सीप र शैलीहरु
    - 1.4 व्यवस्थापनका विभिन्न प्रकार (सहभागितामूलक, नियन्त्रणात्मक)
    - 1.5 मानव श्रोत व्यवस्थापन : प्राप्ति, विकास, उपयोग र सम्भार
    - 1.6 व्यवस्थापनका केही प्रमुख पक्षहरु (द्वन्द व्यवस्थापन, तनाव व्यवस्थापन, समय व्यवस्थापन, दैवी प्रकोप व्यवस्थापन, संकट व्यवस्थापन र परिवर्तन व्यवस्थापन)
    - 1.7 सार्वजनिक संस्थानहरुको व्यवस्थापन
    - 1.8 श्रमिक संगठन (Trade Union) र सामुहिक सौदावादी (Collective Bargaining)
    - 1.9 नेपालका सार्वजनिक संस्थानहरुको स्थापनाको उद्देश्य, विधमान अवस्था, सम्भावना र चुनौतीहरु
    - 1.10 पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको विद्यमान अवस्था, सम्भावना र चुनौतीहरु

2. **प्रशासकीय व्यवस्थापनका विधि र तौरतरिका तथा नेपालमा तिनको प्रयोग**
    - 3.1 व्यवस्थापन परीक्षण
    - 3.2 नेपालको सार्वजनिक प्रशासनमा नेतृत्वको प्रकार, प्रबृत्ति र यसको भूमिका
    - 3.3 सार्वजनिक सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता र नागरिक बडापत्रको व्यवहारिक पक्ष
    - 3.4 प्रशासकीय व्यवस्थापनमा नागरिकको सहभागिता एवं नागरिक समाजसँगको सहकार्य र साझेदारी निर्माण
    - 3.5 कार्यालय व्यवस्थापन र कार्यविधि
    - 3.6 मस्यौदा लेखन सम्बन्धी सीप

खण्ड (B): 50 Marks

3. **लेखा र लेखा प्रणाली**
    - 3.1 लेखाको अवधारणा, आधारभूत तत्व, उद्देश्य र महत्व
    - 3.2 सरकारी लेखा प्रणलीको सिद्धान्तहरु र नेपालमा यसको प्रयोग
    - 3.3 लेखापरिक्षणको अवधारण तथा आधारभूत सिद्धान्त, प्रकार, महत्व एवं उपादेयता
    - 3.4 आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक लेखा परिक्षण तथा अन्तिम लेखा परिक्षण
    - 3.5 आर्थिक अनुशासन र वित्तीय व्यवस्थापन र लेखापरिक्षण
    - 3.6 सार्वजनिक जवाफदेहीको अवधारणा र त्यसको प्रयोग
    - 3.7 बेरुजु र बेरुजु फछ्यौर्ट सम्वन्धी व्यवस्था

4. **आर्थिक प्रशासन**
    - 4.1 आर्थिक प्रशासनको अर्थ, क्षेत्र, प्रमुख कार्यहरु र महत्व
    - 4.2 आर्थिक प्रशासनसंग संलग्न निकाय : (नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय, केन्द्रिय तथा कार्य संचालन स्तरका कार्यालयहरु)
    - 4.3 बजेटका सिद्धान्त, महत्व, नेपालको सरकारी वजेट प्रणालीको विकास, बजेट तर्जुमाको वर्तमान व्यवस्था, कार्यान्वयन, मूल्याङ्कन प्रक्रिया र वजेट चक्र

5. **ऐन, नियम र नीतिहरु**

5.1 पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
5.2 पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको कर्मचारी सेवाका शर्त र सुविधा सम्वन्धी नियमावली, २०६७
5.3 पाटन स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६७
5.4 पाटन अस्पताल संचालन विनियमावली, २०६७
5.5 नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ र स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५
5.6 नेपाल मेडिकल काउन्सिल ऐन, २०२० र नियमावली
5.7 नेपाल नर्सिङ परिषद् ऐन, २०५२
5.8 नेपाल स्वास्थ्य व्यवसायी परिषद् ऐन, २०५३
5.9 चालु आवधिक योजनामा स्वास्थ्य नीति सम्बन्धी जानकारी
5.10 नेपाल सरकारको स्वास्थ्य योजना तथा रणनीति

प्रथम तथा द्वितीय पत्रमा यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरु सोधिनेछ ।

प्रथम पत्र			
खण्ड	**अङ्कभार**	**प्रश्न संख्या**	
		बहुवैकल्पिक	**वस्तुगत**
A	५०	२५ प्रश्न x २ अङ्क = ५०	-
B	५०	-	५ प्रश्न x १० अङ्क = ५०
द्वितीय पत्र			
खण्ड	**अङ्कभार**	**प्रश्न संख्या**	
		विषयगत	
		छोटो उत्तर	**लामो उत्तर**
A	५०	४ प्रश्न x ५ अङ्क = २०	३ प्रश्न x १० अङ्क = ३०
B	५०	४ प्रश्न x ५ अङ्क = २०	३ प्रश्न x १० अङ्क = ३०
जम्मा		८ प्रश्न x ५ अङ्क = ४०	६ प्रश्न x १० अङ्क = ६०

--- The end ---